

El llibre està dividit en dos capítols de llargària força diferent: el primer, l'autora el dedica als comtats catalans, i el segon, als reialmes catalans. Els segueix un apèndix on trobem referències al calls de Barcelona i de Girona, així com també als jueus de Mallorca. Un corpus documental on es reproduïxen, entre d'altres, el testament d'Alfons I el Batallador i el contracte matrimonial entre Ramon Berenguer IV i Peronella, documents fonamentals per entendre que hauríem de deixar d'emprar, d'una vegada per totes, el corònim Corona d'Aragó, que és un element distorsionador de la nostra història. El llibre acaba amb un glossari de gran utilitat per al lector no especialista.

La lectura d'aquesta obra és del tot recomanable. Els lectors no avesats a l'àmbit del judaisme obtindran una visió ràpida, eficaç i rigorosa dels jueus catalans en època medieval. L'especialista hi aprendrà que es poden fer aportacions destacades, prescindint de falses erudicions, sense renunciar mai a la seriositat i emprant correctament els diferents termes que contribueixen a explicar el nostre passat, tot deixant de banda els tòpics que foren encunyats per tal de diluir-ne la importància. La professora Estanyol recull amb naturalitat el fruit de les investigacions d'Eduard Feliu i Mabres, que demostrà a bastament que no ens podem referir a Sefarad en parlar dels nostres jueus. Aquest extrem tan evident costa molt de ser acceptat per la gran majoria d'investigadors, que massa sovint tenen por d'arraconar aquest terme. Igualment, l'autora assumeix la tesi de Caius Parellada i Cardellach, que va palesar a començaments del 2000 fins a quin punt és anacrònic parlar de Corona d'Aragó en esmentar qualsevol aspecte relatiu a la monarquia catalana. En aquest sentit és sorprenent constatar que la majoria d'estudiosos desconeixen o bé ignoren les obres d'aquest erudit.

Per acabar, hem de dir, doncs, que celebrem la publicació d'aquesta obra, perquè ultra ser un treball sintètic de gran interès per a conèixer el judaisme català medieval, ajudarà, sense cap mena de dubte, a normalitzar una terminologia que no desdibuïxi el nostre passat.

TESSA CALDERS I ARTÍS
Universitat de Barcelona
tessacalders@ub.edu

Joan Ferrer. *El verb hebreu: conjugació i petit diccionari*. Amb la col·laboració de Lluís Clara, Josep Lluís Marcos i José Luis Zumajo. Manual elaborat a partir dels materials del *Diccionari Girona hebreu-català* de Joan Ferrer, Eduard Feliu i Pere Casanellas. Girona: Universitat de Girona, Observatori de les Llengües d'Europa i de la Mediterrània, 2009. CD-ROM. ISBN 978-84-8458-300-4. (Linguae Mundi; 4).

Com a usuària a les meves classes de llengua hebrea a la Universitat de Barcelona durant els dos darrers cursos d'aquesta magnífica i nova eina que és, en el seu format actual de CD, *El verb hebreu: conjugació i petit diccionari* del professor Joan Ferrer, em sento amb autoritat per a recomanar-la a tots els estudiants i estudiosos de l'hebreu modern (i no tan modern, tanmateix).

L'estructuració del manual és senzilla i molt útil. L'autor ha sabut resumir l'essència del sistema verbal hebreu dient-ho tot sense cansar el lector.

L'objectiu, tal com es recalca des del començament, és principalment pràctic. Ara ja no es tracta de «tenir nocions» o de només comprendre com funciona el verb hebreu: el propòsit d'aquest manual digital consisteix que l'estudiant d'hebreu, des dels primers dies del seu contacte amb la llengua hebrea, aprengui de debò els verbs, hi adquireixi una veritable competència lingüística, arribi a poder conjugar els verbs hebreus que segueixen el mateix esquema que el seu model, i tot això partint del coneixement del seu funcionament. Per a aquest propòsit el manual està molt ben estructurat: «Classifica el recull de verbs [...] en un conjunt de 78 models principals i diverses variants d'aquests, que permeten obtenir la *conjugació completa* dels verbs en totes les formes.»

Virtuts afegides són: *a)* la cura amb què s'anota la terminologia hebrea gramatical (tema verbal = *binyan*; conjugació = *guizrà*; verbs regulars = *pe'alim šlemim*, etc.), que fa que l'estudiant s'hi familiaritzi; *b)* la crida d'atenció referent als canvis que es produeixen en certes consonants, que passen de fricatives a oclusives o d'oclusives a fricatives segons la seva posició; *c)* el fet de ressaltar amb negreta els sufixos per tal de clarificar les característiques inherents a cada paradigma, a cada temps i a cada persona; *d)* l'utilíssim diccionari hebreu-català-hebreu, fonamental per a fer un ús pràctic d'aquest CD i no limitar-se a la teoria.

Per a un món com el nostre, en què les fotocòpies estan començant a deixar de ser un malson justament per la seva substitució pels suports informàtics, encara que tot el material d'aquest mètode permet la seva impressió en paper, jo recomanaria l'ús exclusiu del CD, ja que la caràtula porta imprès el paradigma complet del verb regular, que és la base per a tota la resta de verbs.

Només em resta felicitar l'autor i els seus col·laboradors i recomanar aquest utilíssim manual a tots els estudiants de la llengua hebrea en general, ja que és també una base magnífica per als estudiants de l'hebreu bíblic i de l'hebreu rabínic, que partint d'aquest CD podran accedir a les evidents però salvables diferències del sistema verbal de les diferents etapes de l'hebreu al llarg de la seva història.

ANA MARÍA BEJARANO
Universitat de Barcelona
abejarano@ub.edu